

**Міністерство освіти і науки України
Донбаська державна машинобудівна академія**

С. В. Алексєєв

ІСТОРІЯ УКРАЇНИ
Збірник контрольних робіт

Затверджено
на засіданні вченої ради
Протокол № від 2010 р.

Краматорськ 2010

УДК 94(477)
ББК 63.3 (4 Укр)
А 47

Рецензенти:

Кондратенко О. В., канд. істор. наук, доцент кафедри історії і культурології Краматорського економіко-гуманітарного інституту

Саманцов О. П., канд. істор. наук, доцент кафедри естетики, історії та культури Слов'янського державного педагогічного університету

Алексєєв, С. В.

А 47 Історія України : збірник контрольних робіт / С. В. Алексєєв. –
Краматорськ : ДДМА, 2010. – 40 с.
ISBN

Містять вимоги до виконання контрольної роботи та критерії її оцінки, варіанти контрольних робіт та методичні вказівки до них, питання для підготовки до іспиту і літературу до всіх тем курсу «Історія України».

УДК 94 (477)
ББК 63.3 (4 Укр)

ISBN

С. В. Алексєєв, 2010
ДДМА, 2010

ЗМІСТ

Вступ.....	4
1 Мета і завдання курсу «Історія України».....	5
2 Вимоги до виконання контрольної роботи.....	5
3 Критерії оцінки контрольної роботи та іспиту відповідно до вимог кредитно-модульної системи.....	7
4 Тематичний план курсу.....	8
5 Варіанти контрольних робіт і короткий зміст питань.....	10
6 Питання для підготовки до іспиту.....	35
Список рекомендованої літератури.....	38

ВСТУП

Гуманітарна підготовка майбутніх фахівців вищої кваліфікації у вищих технічних навчальних закладах починається з вивчення історії України. Процес викладання історії України в технічному вузі передбачає розв'язання цілого комплексу проблем, серед яких головними є подолання історичної неграмотності, без чого не можливо говорити про політичну культуру особистості, переконання в об'єктивному підході до вивчення і трактування минулого, формування багатоваріантного погляду на історію власної країни, що активізує пошуки найбільш оптимальних дій на сучасному етапі. Особливо значна роль історії України у формуванні і розвитку національної самосвідомості, почуття гордості за свій народ, свою країну.

Ці методичні вказівки підготовлені для студентів заочної форми навчання всіх спеціальностей з урахуванням нових підходів до вивчення предмету в умовах кредитно-модульної системи. Вони включають варіанти контрольних робіт, методичні вказівки до виконання письмової контрольної роботи, питання для підготовки до іспиту та список рекомендованої літератури. Ці методичні вказівки повинні допомогти студентам заочної форми навчання в організації своєї самостійної роботи.

1 МЕТА І ЗАВДАННЯ КУРСУ «ІСТОРІЯ УКРАЇНИ»

Метою вивчення дисципліни є надання студентам знань про сутність соціально-політичних процесів, що відбувалися в минулому й відбуваються в сучасній Україні, їх об'єктивну зумовленість, взаємозв'язок та взаємозалежність.

В результаті засвоєння курсу студент повинен :

- аналізувати й оцінювати явища політичного розвитку українського суспільства в контексті світової історії, зіставляти історичні процеси з епохами, застосовувати набуті знання для прогнозування суспільних процесів, формування свідомого громадянина й патріота України.

В результаті засвоєння курсу студент повинен вміти :

- працювати з різноманітними джерелами, періодичними виданнями, документами;

- здійснювати пошук історичної інформації з відповідної проблематики;

- систематизувати матеріал, робити самостійний аналіз та узагальнення;

- аргументовано, переконливо викладати власні погляди, відстоювати свою позицію;

- самостійно готувати реферативні повідомлення, доповіді і виступи з актуальних проблем вітчизняної історії.

Успіх засвоєння курсу історії України в значній мірі залежить від правильної організації та визначення найбільш ефективних форм і методів самостійної роботи студентів.

Основними формами учбового процесу, що забезпечують організацію самостійної роботи студентів заочного відділення, є лекції, семінари, консультації. Формами контролю засвоєння курсу є письмова контрольна робота, яку студент виконує самостійно, її захист та письмовий іспит з історії України.

2 ВИМОГИ ДО ВИКОНАННЯ КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ

Згідно з навчальним планом кожен студент заочного відділення повинен виконати одну письмову контрольну роботу з історії України. Для визначення варіанту завдання контрольної роботи необхідно звертатися до викладача. Варіант визначається за певною методикою, яка прийнята на кафедрі.

За розміром контрольна робота повинна мати 22-26 сторінок учнівського зошита.

На титульній сторінці необхідно вказати назву дисципліни, з якої виконана контрольна робота, прізвище та ініціали студента, групу, курс та факультет, на якому він навчається, номер залікової книжки та номер варіанта контрольної роботи, а також інші дані за вимогами деканату. Бажано

також вказати назву кафедри, прізвище та ініціали викладача, який буде перевіряти контрольну роботу. Перша сторінка роботи повинна залишитися чистою, для написання викладачем рецензії. Усі сторінки роботи повинні бути пронумеровані. На другій сторінці роботи вказується номер варіанта та наводяться усі завдання до першого та другого модуля. С початку виконуються усі завдання першого модуля, потім другого. До основних питань кожного модуля треба скласти план відповіді (3-5 пунктів). Далі має бути виклад матеріалу за кожним питанням плану. Наприкінці відповіді треба навести певний самостійний висновок або підвести підсумок, зробити узагальнення.

Контрольна робота повинна бути виконана цілком самостійно. Вона має показати вміння студента на основі використання певних джерел викласти послідовно матеріал за темою. Не допускається механічне переписування тексту учбових посібників, підручників, матеріалів з інших джерел, вимагається творче, самостійне висвітлення питань. Тому контрольна робота складається з чотирьох завдань. Два основні завдання повинні виявити знання студентів з конкретних тем курсу. Інші два завдання вимагають від студентів додаткової роботи з історичними, політичними або економічними довідниками або енциклопедичними словниками. Бажано спочатку скласти план, підготувати нотатки, чорнові записи, а потім вже писати чистий варіант роботи.

При написанні контрольної роботи виникає необхідність наводити цитати, статистичні дані, пояснення понять. У таких випадках необхідно точно вказувати джерело, звідки взята цитата, дані та ін.; автора, назву твору, збірника документів, довідника, словника; місце, рік видання, сторінки (рекомендується брати останнє видання). В кінці контрольної роботи наводиться список використаної літератури в алфавітному порядку.

Коли чорновий варіант написано, слід перевірити його зміст, правильність дат, статистичного матеріалу, який наводиться у роботі, правильність назв, понять, висновків, оцінок історичних подій. Далі треба зробити в разі потреби необхідні уточнення. Контрольна робота повинна повністю виконуватися однією мовою (російською або українською) за бажанням студентів.

Відредагований текст контрольної роботи потрібно власноруч переписати в зошит звичайного формату, залишивши на кожній сторінці поля для зауважень рецензента. Наприкінці роботи треба поставити особистий підпис та дату виконання роботи.

Контрольна робота має бути надіслана або особисто надана у деканат відповідно з встановленим графіком.

Після рецензування та виставлення оцінки “зараховано” або “не зараховано” контрольна робота деканатом повертається студентові. Якщо робота не зарахована, то студент під рубрикою “Робота над помилками (зауваженнями)” виконує роботу над помилками у тому ж самому зошиті. В раніше написаний текст вносити доповнення забороняється. Викладач повинен бачити при повторному читанні, що було в тексті до рецензування

і які зауваження та помилки студент виправив. При необхідності студент звертається за допомогою до викладача. Доповнення до змісту контрольної роботи слід вносити в тієї послідовності, як написано викладачем в рецензії або на полях у зошиті.

Студент допускається до екзамену (заліку) лише при умові, коли його контрольна робота зарахована й захищена. Прорецензовану й позитивно оцінену контрольну роботу студент повертає викладачеві під час здачі екзамену або заліку.

3 КРИТЕРІЇ ОЦІНКИ КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ ТА ІСПИТУ ВІДПОВІДНО ДО ВИМОГ КРЕДИТНО-МОДУЛЬНОЇ СИСТЕМИ

Підсумковий рейтинговий контроль передбачає складання іспиту з курсу «Історія України» наприкінці вивчення цього курсу. Іспит припускає перевірку теоретичних і практичних знань і умінь студентів з усіх питань курсу. Умови складання іспиту:

1 Підсумок оцінювання знань (іспит) здійснюється за результатами захисту контрольної роботи, завдання якої за кожний модуль оцінюються у діапазоні від 25 до 40 балів та відповідей на питання екзаменаційного білету, які оцінюються у діапазоні від 30 до 60 балів за кожний модуль.

2 Викладач має право виставити іспит за умови, якщо студент набрав не менш, ніж 55 балів за кожний модуль за підсумком захисту контрольної роботи та іспиту.

3 Студент, який не набрав за результатами підсумкового модульного контролю 55 балів, зобов'язаний ще раз скласти іспит за відповідний модуль.

Таблиця 1

Оцінка за шкалою ECTS	Оцінка за бальною шкалою, що використовується у ДДМА	Оцінка за національною шкалою	Коментарі результатів складання іспиту
A	90 – 100	5 (відмінно)	Іспит складений успішно
B	81 – 89	4 (добре)	Іспит складений успішно
C	75 – 80	4 (добре)	Іспит складений успішно
D	65 – 74	3 (задовільно)	Іспит складений
E	55 – 64	3 (задовільно)	Іспит складений
FX	30 – 54	2 (незадовільно)	Не зараховано (Іспит не складений, але надана можливість повторного складання)

F	0 – 29	2 (незадовільно)	Не зараховано (Іспит не складений із обов'язковим повторним вивченням дисципліни)
---	--------	------------------	---

Критерії оцінки іспиту:

Позитивна оцінка ставиться, якщо продемонстровано:

1 задовільні знання у викладі теоретичного матеріалу з вживанням відповідної термінології і лексики та наведенням відповідних історичних фактів;

2 припускаються мовні помилки, які не спотворюють основний зміст відповіді;

3 враховуються семантична насиченість відповіді, повнота викладення, уміння виразити свої думки із наданого питання.

«Незадовільно» ставиться, якщо виявлено:

1 незнання теоретичного матеріалу курсу і невміння виразити свої думки із запропонованого питання;

2 незадовільні уміння і навички практичного застосування аналізу історичних подій та вміння висловити свої думки;

3 значні мовні помилки, що спотворюють зміст відповіді;

Протягом складання іспиту при необхідності студенту можуть бути поставлені додаткові питання.

Загальна оцінка з дисципліни виставляється як середнє арифметичне із оцінок за два модулі.

4 ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН КУРСУ

Таблиця 2

№ п/п	Назва тем	Кількість годин		
		Всього	Лекції, семінари	Самост. роб.
1	Становлення і розвиток державотворчої традиції на території України	12	0,5	11,5
2	Київська Русь. Галицько-Волинське князівство.	12	1	11
3	Литовсько-польська доба української історії	13	1	12
4	Визвольна війна 1648-1654 рр. Руїна. Гетьманщина.	13	1	12
5	Україна у ХІХ ст.	13	0,5	12,5

6	Соціально-економічні та політичні процеси в Україні на початку ХХ ст. (1900 – 1916 рр.)	12	1	11
7	Україна в роки революцій та громадянської війни (1917 – 1920 рр.)	13	1	12
8	Україна в 20 – 30 роках ХХ ст.	12	0,5	11,5
9	Україна в роки ІІ світової війни. Возз'єднання українських земель.	13	0,5	12,5
10	Національно-державне будівництво в незалежній Україні. Україна в сучасному світі.	13	1	12
	Всього	126	8	118

|

5 ВАРІАНТИ КОНТРОЛЬНИХ РОБІТ І КОРОТКИЙ ЗМІСТ ПИТАНЬ

Варіант 1

Модуль 1

1 Галицько-Волинське князівство, його роль і значення в історії українського народу.

Розкрити це питання можна приблизно за наступним планом: 1) Галицьке і Волинське князівства; 2) утворення Галицько-Волинського князівства та його розвиток; 3) боротьба проти золотоординського іґа; 4) роль Галицько-Волинського князівства в історії українського народу. На початку відповіді дайте загальну характеристику окремо Галицькому та Волинському князівствам. Далі треба з'ясувати питання як було утворено єдине Галицько-Волинське князівство. Потім уважно проаналізуйте політичний та соціально-економічний розвиток Галицько-Волинського князівства. Наведіть фактичний матеріал, зробіть його аналіз. Зверніть увагу на боротьбу князя Данило Романовича з Золотою Ордою. Покажіть причини занепаду Галицько-Волинського князівства і зробіть певні висновки.

2 Поясніть поняття: вотчина, гайдамаки, кріпосне право.

Модуль 2

3 Причини, завдання та особливості Лютневої (1917 р.) революції в Росії. Розстановка політичних сил в Україні.

З'ясуйте соціально-економічні, політичні та інші передумови та причини, що призвели до Лютневої (1917 р.) революції в Росії в умовах I світової війни. Покажіть цілі та завдання революції, її характер, рушійні сили та особливості. Особливу увагу зверніть на розстановку політичних сил в Росії, поясніть причини двовладдя. Проаналізуйте розстановку політичних сил в Україні після перемоги революції, поясніть причини виникнення УЦР.

4 Поясніть поняття: антисемітизм, план "Барбаросса", діаспора.

Варіант 2

Модуль 1

1 Литовсько-польські унії та їх наслідки для українських земель.

Протягом 1385-1596 рр. між Литвою та Польщею було підписано 10 угод про унію. Найбільш відомими серед них є Кревська, Городельська, Люблінська та Брестська унії. Проаналізуйте кожну з них за певною логікою (передумови та причини кожної унії, укладення, зміст та наслідки для українських земель).

2 Поясніть поняття: дворянство, Емський акт 1876 р., Малоросійська колегія.

Модуль 2

3 Причини і характер I світової війни. Україна в планах Німеччини, Австро-Угорщини та Росії.

З'ясуйте соціально-економічні, політичні, внутрішні, геополітичні та інші передумови та причини, що призвели до початку I світової війни. Особливу увагу зверніть на міжімперіалістичні протиріччя між провідними капіталістичними країнами світу та на утворення двох військово-політичних блоків (Антанта і Троїстий Союз). Проаналізуйте плани Німеччини, Австро-Угорщини та Росії щодо українських земель, покажіть анти-українську спрямованість та агресивність цих планів.

4 Поясніть поняття: еміграція, кадети, лінія Керзона.

Варіант 3

Модуль 1

1 Руїна: причини, суть, наслідки.

Для того, щоб визначити причини Руїни, з'ясуйте соціально-політичні наслідки визвольної війни українського народу 1648-1657 рр. Особливу увагу зверніть на загострення протиріч між народом і елітою і в середовищі самої еліти, особливо після смерті Б. Хмельницького. Далі треба уважно проаналізувати дуже складні події доби Руїни – внутрішню громадянську війну й інтервенцію сусідніх держав – Польщі, Московії, Туреччини й Кримського ханства. Підводячи підсумки, треба показати, що Руїна призвела до занепаду української держави, вона перетворилася на жертву внутрішніх чвар, арену братовбивчої громадянської війни і стала об'єктом поділів.

2 Поясніть поняття: Литовський статут, люстрації, Магдебурзьке право.

Модуль 2

3 Перехід до непу та її здійснення в Україні.

Спочатку проаналізуйте соціально-економічне та політичне становище в Україні після закінчення громадянської війни. Особливу увагу зверніть на економічну та політичну кризу, що виникла внаслідок продовження в мирних умовах політики «воєнного комунізму». Таким чином, буде з'ясоване питання про передумови та причини переходу до непу. Далі з'ясуйте цілі та завдання непу, основні напрями та складові елементи нової економічної політики. Особливу увагу зверніть, що перехід до непу являв собою дуже складний процес. Покажіть відбудову народного господарства України на засадах непу та особливості здійснення цієї політики в Україні. Наприкінці підкресліть ефективність непу та розгляньте причини скасування цієї політики Сталінім.

4 Поясніть поняття: колабораціонізм, комітети бідноти (комбіди), евакуація.

Варіант 4

Модуль 1

1 Переяславська Рада, «Березневі статті» 1654 р. та їх історичні наслідки.

Перш за все, з'ясуйте, чому в роки визвольної війни з Польщею постало питання про пошук нового союзника в регіоні? Які держави розглядалися на цю роль? Чому перевага була надана Московії? Далі треба пояснити, чому Москва тривалий час вагалася і не поспішала підписувати угоду з Україною. Проаналізуйте далі історичні події і факти: переговорний процес в Переяславі, рішення Загальної української ради, протиріччя між Україною та Московією, «Березневі статті» 1654 р. Покажіть їх зміст, історичне значення, наслідки та їх оцінку в історичній літературі. Зробіть певні висновки.

2 Поясніть поняття: нормани, Малоросійський приказ, абсолютизм.

Модуль 2

3 Українська Центральна Рада: склад, програма та основні етапи діяльності.

Перш за все з'ясуйте причини утворення УЦР, коли, як і з якою метою вона була утворена, які політичні сили її заснували? Наведіть перший склад УЦР і далі проаналізуйте як він змінювався протягом усіх етапів її діяльності. Особливу увагу зверніть на розробку програми діяльності УЦР та її зміст. Покажіть різні погляди «автономістів» і «самостійників» на майбутнє України. Далі треба проаналізувати усі етапи діяльності Центральної Ради, навести фактичний матеріал. Покажіть еволюцію стосунків ЦР з Тимчасовим урядом Росії та більшовиками, протиріччя між ЦР та більшовиками після Великої Жовтневої соціалістичної революції. Проаналізуйте причини прийняття та зміст усіх чотирьох Універсалів ЦР. Зробіть певні висновки.

4 Поясніть поняття: махновщина, мобілізація, остарбайтери.

Варіант 5

Модуль 1

1 Соціально-економічний розвиток українських земель у складі Речі Посполитої (XVI ст.).

Спочатку надайте загальну характеристику і покажіть адміністративно-територіальний поділ українських земель у складі Речі Посполитої. Далі проаналізуйте зміни, що відбулися як у політичному становищі, так і у соціально-економічному розвитку українських земель у складі Польщі. Особливу увагу зверніть на проведення колоніальної політики, посилення експансії польських феодалів на українських землях. Потім покажіть об'єктивний процес формування єдиного внутрішнього ринку, розвиток

міст, мануфактурного виробництва, сільського господарства. Разом з тим, треба підкреслити зростання феодално-кріпосницького і національно-релігійного гніту, остаточне сформування станової системи, закріпачення переважної більшості селян, виникнення козацтва.

2 Поясніть поняття: Малоросія, Московські статті 1665 р., паланка.

Модуль 2

3 Громадянська війна в Україні (1918-1920 рр.): причини виникнення, цілі, основні політичні сили.

Спочатку проаналізуйте як розвивалися стосунки між УЦР та більшовиками України після перемоги Жовтневої (1917 р.) революції в Росії. Як діяли більшовики та ЦР у жовтні-грудні 1917 р., яку вони мали соціальну базу, цілі, які застосовували методи боротьби за політичну владу в Україні? Далі треба дати відповідь на питання чому ліва по суті ЦР та радикально ліві більшовики не змогли домовитися, знайти спільну мову, піти на певний компроміс між собою, що і призвело врешті респ до початку громадянської війни в Україні? Потім з'ясуйте, як боролися за владу в Україні в роки війни чотири основні політичні сили, які вони мали цілі, соціальну базу, збройні формування, якими методами діяли і зробить певні висновки.

4 Поясніть поняття: авторитаризм, розкуркулення, суверенітет.

Варіант 6

Модуль 1

1 Політичне становище Гетьманщини у складі Росії в 1-пол. XVIII століття.

Треба показати і довести, що головною особливістю політичного становища Гетьманщини у складі Росії в 1-пол. XVIII століття було певне обмеження її автономії. Проаналізуйте фактичний матеріал і покажіть, що зміцнення позицій царату відбулося після подій, пов'язаних з Північною війною та політикою гетьмана І. Мазепи. Наведіть конкретні кроки та дії царизму, щодо обмеження української автономії. Особливу увагу зверніть на діяльність І Малоросійської колегії та колегії, що мала офіційну назву «Правління гетьманського уряду». Зробіть певні висновки.

2 Поясніть поняття: русини, січові стрільці, склавіни.

Модуль 2

3 Колективізація сільського господарства в Україні: мета, методи здійснення та наслідки.

Перш за все треба уважно з'ясувати причини повороту до суцільної колективізації в СРСР, визначити її цілі та завдання. Далі треба проаналізувати фактичний матеріал, показати методи та напрями колективізації, з'ясувати особливості її проведення в Україні. Особливу увагу треба звернути на процес «розкуркулення» та інші репресивні заходи, що вживалися

проти українських селян. Наприкінці відповіді треба уважно проаналізувати наслідки колективізації і зробити певні висновки.

4 Поясніть поняття: пацифікація, панславізм, неп.

Варіант 7

Модуль 1

1 Соціально-економічний розвиток Лівобережної України у складі Росії в 2-пол. XVIII ст.

Перш за все, треба зрозуміти, що на Лівобережній Україні, як і в цілому в Росії в 2-пол. XVIII ст. посилювався кріпосницький гніт і водночас розпочався розклад феодально-кріпосницької системи, в надрах якої формувалася капіталістичний уклад. Далі треба навести фактичний матеріал і, перш за все, проаналізувати особливості розвитку сільського господарства і процес закріпачення українського селянства. З'ясуйте далі процес розвитку ремесла, промислів, промислових мануфактур. Покажіть розвиток торгівлі, товарно-грошових відносин і капіталістичного укладу в цілому. Проаналізуйте також соціальні зміни, що відбулися в українському суспільстві і зробить загальні висновки.

2 Поясніть поняття: фільварок, язичництво, чумацтво.

Модуль 2

3 Проголошення ЗУНР та її злука з УНР.

По-перше, з'ясуйте історичні передумови та обставини, що створили саму можливість для утворення ЗУНР. Потім проаналізуйте які політичні сили, коли і як розпочали дуже складний процес створення нової держави. Наведіть історичні факти та події, щодо утворення ЗУНР, з'ясуйте внутрішню та зовнішню політику уряду ЗУНР. Далі треба уважно проаналізувати процес об'єднання ЗУНР та УНР і показати дуже складні стосунки між двома українськими республіками в роки громадянської війни. Також уважно розгляньте події українсько-польської війни та її наслідки. З'ясуйте причини міжнародного невизнання ЗУНР та її поразки від Польщі.

4 Поясніть поняття: Трансністрія, інтеграція, федерація.

Варіант 8

Модуль 1

1 Ліквідація автономії України у складі Росії в 2-пол. XVIII ст.

У невеличкому вступі покажіть загальну спрямованість політики царського уряду щодо автономії Гетьманщини у складі Росії у попередні роки, її завдання та основну ціль. Далі проаналізуйте політику останнього гетьмана Лівобережної України К. Розумовського та причини його відставки. Наведіть фактичний матеріал, покажіть діяльність II Малоросійської

колегії та її Президента П. Рум'янцева, процес ліквідації адміністративно-територіального та полкового устрою Гетьманщини. Нарешті з'ясуйте причини та покажіть процес ліквідації Запорозької Січі, подальшу долю українських козаків та селян. Зробіть певні висновки.

2 Поясніть поняття: шляхта, генеральна старшина, феодалний спосіб виробництва.

Модуль 2

3 Основні напрями політики П. Скоропадського у 1918 р.

По-перше, з'ясуйте передумови та обставини, в умовах яких П. Скоропадського поставили на чолі української гетьманської держави. Проаналізуйте які політичні сили і з яких причин привели П. Скоропадського до влади в Україні в умовах громадянської війни. Далі треба навести фактичний матеріал і показати основні напрями внутрішньої та зовнішньої політики П. Скоропадського. Наприкінці треба дати відповідь на питання про причини падіння гетьманського режиму в умовах громадянської війни в Україні і зробити певні загальні висновки.

4 Поясніть поняття: автократія, християнство, анархізм.

Варіант 9

Модуль 1

1 Три поділи Польщі (XVIII ст.) та їх наслідки для українських земель.

По-перше, треба пояснити причини занепаду Польщі в 2-пол. XVIII ст. Далі треба вказати які країни і чому брали участь у поділах Польщі. Потім уважно проаналізуйте перший, другий та третій поділи Польщі та з'ясуйте їх наслідки для українських земель. Наведіть фактичний матеріал, зробіть його аналіз. Покажіть в загальних рисах політику Австрії та Росії в українських землях, що увійшли до їх складу. З'ясуйте позитивні та негативні наслідки входження українських земель до складу Росії. Наведіть певні загальні висновки.

2 Поясніть поняття: генеральний писар, васальна залежність, православ'я.

Модуль 2

3 Основні напрями внутрішньої та зовнішньої політики Директорії у 1919-1920 рр.

По-перше, з'ясуйте історичні передумови та обставини, в умовах яких Директорія прийшла до влади. Проаналізуйте які політичні сили та соціальні верстви населення і з яких причин привели Директорію до влади в Україні в умовах громадянської війни. Далі треба навести фактичний матеріал і показати основні напрями внутрішньої та зовнішньої політики Директорії УНР. Зверніть увагу на протирічність, непослідовність дій Директорії, внутрішні чвари та боротьбу. Наприкінці треба дати відповідь на пи-

тання про причини падіння влади Директорії в умовах громадянської війни в Україні і зробити певні загальні висновки.

- 4 Поясніть поняття: промисловий переворот, багатопартійність, антигітлерівська коаліція.

Варіант 10

Модуль 1

- 1 Причини, завдання та форми суспільно-політичного руху в Україні у складі Росії в 1- пол. XIX ст.

Перш за все, з'ясуйте передумови та причини суспільно-політичного руху в Росії, його спрямованість та основні завдання. Потім проаналізуйте, як формувався світогляд дворянських революціонерів – майбутніх декабристів та основні причини декабристського руху в країні. Далі послідовно треба показати утворення та діяльність перших дворянських політичних організацій – «Союзу порятунку» та «Союзу благоденства», а потім «Південного товариства» дворянських революціонерів. Далі проаналізуйте діяльність Товариства об'єднаних слов'ян, Малоросійського товариства, Кирило-Мефодіївського товариства і зробити певні загальні висновки.

- 2 Поясніть поняття: генеральний бунчужний, община, Валуєвський циркуляр.

Модуль 2

- 3 Політичне становище України на початку 1920-х років. Утворення СРСР.

По-перше, з'ясуйте політичне становище України на початку 1920-х років. Дайте відповідь на питання, чи мала Українська РСР статус самостійної держави? Далі послідовно проаналізуйте всі етапи утворення СРСР. Наведіть фактичний матеріал, зробіть його аналіз. Зверніть увагу на існування різних точок зору, щодо об'єднання радянських республік в єдину державу. З'ясуйте, у чому полягав план «автономізації» І.В. Сталіна та план В.І. Леніна щодо створення Союзу радянських республік. Покажіть прийняття першої Конституції СРСР та Конституції УРСР 1925 р. Наприкінці відповіді зробіть самостійні висновки.

- 4 Поясніть поняття: лібералізм, політична партія, католицизм.

Варіант 11

Модуль 1

- 1 Соціально-економічний розвиток України після скасування кріпосного права (1861-1900 рр.).

По-перше, у невеличкому вступі треба сказати, що після скасування кріпосного права в Росії і Україні швидкими темпами почав розвиватися капіталізм. Потім покажіть історичні передумови і з'ясуйте причини про-

мислового перевороту і швидкого зростання капіталістичної промисловості в Україні в 2-пол. XIX ст. Далі проаналізуйте розвиток основних галузей промисловості, будівництво залізниць і транспортної інфраструктури взагалі, збільшення іноземних інвестицій. Наведіть фактичний матеріал, зробіть його аналіз, покажіть особливості. Далі треба показати процес розширення внутрішнього ринку, розвиток внутрішньої та зовнішньої торгівлі, місце, яке посіла Україна в економічній системі Російської держави. Треба також уважно проаналізувати соціальні зміни, які відбувалися внаслідок розвитку капіталізму в Україні. Наприкінці підкресліть негативні тенденції і зробіть самостійні висновки.

2 Поясніть поняття: закупи, Андрусівське перемир'я, воєводство.

Модуль 2

3 Політичне становище в Україні у складі Росії у 1907-1910 рр.

У невеличкому вступі треба сказати, що в 1-пол. 1907 р. почався спад революційної боротьби. Революція потерпіла поразку, і в країні настає період реакції. Далі треба проаналізувати третьочервневий державний переворот і показати суть третьочервневої монархії. Потім покажіть події, що відбувалися в Україні в період столипінської реакції: репресії проти робітників і селян України, робітничих організацій, профспілок, революційних партій, посилення національного гніту тощо. Наведіть фактичний матеріал, зробіть його аналіз. З'ясуйте також становище основних політичних партій в роки реакції. Наприкінці відповіді зробіть самостійні висновки.

4 Поясніть поняття: депортація, громадянська війна, автономія.

Варіант 12

Модуль 1

1 Виникнення українського козацтва, його суспільно-політична та військова організація.

Розкрити це питання можна приблизно за наступним планом: 1) передумови та причини виникнення українського козацтва; 2) заснування Запорозької Січі; 3) суспільно-політична та військова організація українського запорозького козацтва. Наведіть фактичний матеріал, зробіть його аналіз. Зверніть увагу на ту роль, яку відіграв князь Дмитро Вишневецький у заснуванні Запорозької Січі. Покажіть ту велику роль, яку відіграло козацтво в історії українського народу XVI – XVIII ст. Наприкінці відповіді зробіть самостійні висновки.

2 Поясніть поняття: війна, гетьманські статті, етногенез.

Модуль 2

3 Причини, характер та особливості революції 1905-1907 рр.

По-перше, уважно розгляньте соціально-економічні та політичні передумови та причини першої буржуазно-демократичної революції в Росії. Наведіть фактичний матеріал, зробіть його аналіз. Зверніть увагу на поміщицький, капіталістичний і національний гніт та феодално-кріпосницькі

пережитки, що гальмували соціальний прогрес. Потім з'ясуйте основні цілі, завдання революції та визначте її характер. Обов'язково зверніть увагу на рушійні сили революції, форми та методи боротьби. На основі зробленого аналізу з'ясуйте особливості революції. Наприкінці відповіді треба підвести її підсумок.

4 Поясніть поняття: референдум, інтервенція, продподаток.

Варіант 13

Модуль 1

1 Північна війна і Україна. Політика гетьмана І.Мазепи.

По-перше, у невеличкому вступі з'ясуйте причини Північної війни і цілі Росії. Далі покажіть початок і хід Північної війни, участь у воєнних діях українських козаків. Дайте відповідь на питання яку роль відігравала Україна у планах Росії, і які збитки вона мала вже на початку війни? Потім уважно проаналізуйте політику гетьмана І. Мазепи в роки Північної війни. Особливу увагу зверніть на союз Мазепи з Карлом XII, з'ясуйте причини такого союзу і цілі І. Мазепи. Покажіть реакцію Росії, і наслідки такої політики для України. Проаналізуйте далі історичні події та факти (оборона Полтави, Полтавська битва тощо). Покажіть у чому полягала протирічність політики І. Мазепи і його особиста трагедія в роки Північної війни. Зробить певні самостійні висновки.

2 Поясніть поняття: ізгої, Кревська унія 1385 р., курінь.

Модуль 2

3 Західноукраїнські землі в роки I світової війни (1914-1918 рр.).

По-перше, у невеличкому вступі з'ясуйте причини, початок I світової війни, її характер та склад Четверного союзу і Антанти. Далі треба показати у чому полягала трагедія українського народу в роки війни, і які плани мали Німеччина, Австро-Угорщина та Росія щодо України. Проаналізуйте потім військові дії, що розгорнулися на західноукраїнських землях та їх наслідки. Особливу увагу зверніть на політику Росії та Австро-Угорщини щодо західноукраїнських земель в роки війни. З'ясуйте далі яку позицію займали і як діяли суспільно-політичні організації та політичні партії. Наведіть фактичний матеріал, зробіть аналіз. Наприкінці треба показати наслідки війни для західноукраїнських земель і зробити певні загальні висновки.

4 Поясніть поняття: правова держава, кооперація, конфедерація.

Варіант 14

Модуль 1

1 Кіммерійці, скіфи, сармати на території Північного Причорномор'я.

У найдавніші часи на території Північного Причорномор'я панували іраномовні кочовики – кіммерійці, скіфи та сармати. Проаналізуйте це питання приблизно за наступним планом: кіммерійці – перші іраномовні кочовики; панування скіфів у Північному Причорномор'ї; сарматські іраномовні племена. Обов'язково зверніть увагу на періодизацію, походження, соціально-економічний, політичний та культурний розвиток, військову діяльність, торгівельні стосунки тощо. Покажіть вклад іраномовних кочовиків у розвиток Північного Причорномор'я і зробіть певні висновки.

2 Поясніть поняття: Люблінська унія 1569 р., Малоросійський приказ, оренда.

Модуль 2

3 Промисловий переворот та становлення капіталізму в Україні у складі Росії в 2-пол. XIX ст.

По-перше, покажіть історичні передумови і з'ясуйте причини промислового перевороту і швидкого зростання капіталістичної промисловості в Україні в 2-пол. XIX ст. Далі проаналізуйте розвиток основних галузей промисловості, будівництво залізниць і транспортної інфраструктури взагалі, збільшення іноземних інвестицій. Наведіть фактичний матеріал, зробіть його аналіз, покажіть особливості. Далі треба показати процес розширення внутрішнього ринку, розвиток внутрішньої та зовнішньої торгівлі, місце, яке посіла Україна в економічній системі Російської держави. Треба також уважно проаналізувати соціальні зміни, які відбувалися внаслідок розвитку капіталізму в Україні. Наприкінці підкресліть негативні тенденції і зробіть самостійні висновки.

4 Поясніть поняття: Конституція, Рух Опору, “воєнний комунізм”.

Варіант 15

Модуль 1

1 Причини, рушійні сили та основні цілі визвольної війни українського народу 1648-1654 рр.

По-перше, у невеличкому вступі з'ясуйте особливості становища українських земель у складі Речі Посполитої напередодні визвольної війни. Далі треба уважно проаналізувати історичні передумови та причини національно-визвольної війни українського народу 1648-1654 рр. Зверніть увагу на політику польського короля та уряду, свавілля магнатів та шляхти в українських землях, анархічні тенденції та беззаконня. Проаналізуйте становище українських селян, міщан, дрібної православної знаті, вільного та реєстрового козацтва. Аргументовано докажіть посилення польського соціально-економічного, політичного, національного та релігійного гніту напередодні війни. Потім з'ясуйте рушійні сили, основні цілі та завдання війни. Доведіть, що війна носила національно-визвольний, релігійний та соціальний (антифеодальний) характер.

2 Поясніть поняття: русифікація, наказний гетьман, улличі.

Модуль 2

3 Революційні події в Україні у жовтні-грудні 1917 р. та їх наслідки.

По-перше, треба показати події Великої Жовтневої соціалістичної революції в Україні та боротьбу за владу між трьома політичними силами. Зверніть увагу на реакцію УЦР на Жовтневу революцію та її подальші дії. Далі треба показати прийняття ЦР III Універсалу та проголошення Української Народної Республіки. Проаналізуйте, як розвивалися стосунки між ЦР та більшовиками України восени 1917 р. Наведіть фактичний матеріал, зробіть його аналіз. З'ясуйте, як розвивалася спочатку мирна, легальна боротьба за політичну владу в Україні. Дайте відповідь на питання: хто програв цю боротьбу? Зверніть увагу на Маніфест РНК до українського народу з ультимативними вимогами до ЦР. Наприкінці відповіді покажіть початок військових дій, практично громадянської війни в Україні та прийняття ЦР свого IV Універсалу. Зробіть самостійні висновки.

4 Поясніть поняття: політична система, корінний перелом, деномінація.

Варіант 16

Модуль 1

1 Економічний та політичний розвиток античних міст-держав Північного Причорномор'я.

По-перше, треба з'ясувати основні причини грецької колонізації Північного Причорномор'я. Далі покажіть, що в історії античних міст-держав Північного Причорномор'я вирізняються два основні періоди. Проаналізуйте кожен з них. Потім треба з'ясувати політичний устрій та економічний розвиток античних міст-держав. Наведіть фактичний матеріал, зробіть його аналіз. Наприкінці відповіді покажіть історичне значення античних міст-держав в соціально-економічному, політичному і культурному розвитку Північного Причорномор'я. Зробіть висновки.

2 Поясніть поняття: низові козаки, "бунчукові товариші", смерди.

Модуль 2

3 Реформа 1861 року та особливості її проведення в Україні.

По-перше, необхідно з'ясувати соціально-економічні, політичні та інші передумови та причини реформи 1861 р., а також чинники, що призвели до початку цієї реформи. Потім уважно проаналізуйте зміст реформи, умови звільнення селян. Далі треба аргументовано довести особливості проведення реформи в Україні. Зверніть увагу також на наслідки реформи, доведіть їх протирічність. Наприкінці відповіді з'ясуйте особливості розвитку капіталізму у сільському господарстві України в пореформений період і зробіть певні загальні висновки.

4 Поясніть поняття: революція, Директорія, комуна.

Варіант 17

Модуль 1

1 Б.Хмельницький – видатний полководець, політичний та державний діяч України.

На початку відповіді у невеличкому вступі можна навести деякі біографічні дані стосовно Б. Хмельницького. Потім треба уважно проаналізувати основні етапи політичної та військової кар'єри майбутнього гетьмана. Треба переконливо довести, що Б. Хмельницький був видатним державним діячем і полководцем України. Особливу увагу треба звернути на політичну та військову діяльність Б. Хмельницького під час визвольної війни 1648-1654 рр. Проаналізуйте погляди Б. Хмельницького щодо майбутнього української державності, зміст «Березневих статей» 1654 р. з Московією. Зробіть певні самостійні висновки.

2 Поясніть поняття: реєстрові козаки, “значкові товариші”, рядовичи.

Модуль 2

3 Підсумки та наслідки громадянської війни в Україні (1918-1920 рр.).

По-перше, у невеличкому вступі покажіть процес завершення громадянської війни в Україні. Потім з'ясуйте політичні підсумки громадянської війни. Покажіть, скільки політичних сил претендували на державну владу в Україні. Дайте відповідь на питання: чому до влади в Україні прийшли більшовики і потерпіли поразку національно-демократичні сили? Потім покажіть територіальне розчленування українських земель між чотирма державами. Щоб з'ясувати наслідки далі треба уважно проаналізувати соціально-економічне та політичне становище в Україні після закінчення громадянської війни. Зверніть увагу на руйнацію промисловості, сільсько-го господарства, транспорту, демографічні втрати, збитки, голод, соціально-політичну кризу, поширення селянського повстанського руху. Наприкінці відповіді зробіть певні самостійні узагальнення та висновки.

4 Поясніть поняття: буржуазно-демократична революція, приватизація, репресії.

Варіант 18

Модуль 1

1 Основні теорії походження слов'ян. Розселення стародавніх східних слов'ян.

Існує чимало припущень щодо прабатьківщини слов'ян, тому на початку відповіді треба ґрунтовно викласти основні наукові теорії походження слов'ян. Потім необхідно з'ясувати основні точки зору щодо походження стародавніх східних слов'ян. Наведіть фактичний матеріал, зробіть

аналіз писемних джерел щодо розселення антів, венедів та склавинів. Дайте відповідь на питання: яким чином відбувалося розселення стародавніх східних слов'ян. Проаналізуйте особливості соціально-економічного та політичного розвитку стародавніх східних слов'ян до утворення Київської Русі. Зробіть певні самостійні висновки.

2 Поясніть поняття: коліївщина, правління гетьманського уряду, кошовий атаман.

Модуль 2

3 Договори між СРСР та фашистською Німеччиною 1939 р. та возз'єднання західноукраїнських земель з УРСР.

На початку відповіді у невеличкому вступі з'ясуйте історичні передумови та обставини, що призвели до підписання пакту про ненапад між СРСР та Німеччиною. Потім треба уважно проаналізувати зміст пакту Молотова-Ріббентропа і таємних протоколів до нього, а також зміст радянсько-німецького договору «Про дружбу та кордони» від 28 вересня 1939 р. Далі треба уважно з'ясувати соціально-економічні та політичні зміни, що відбулися на західноукраїнських землях після їх входження до складу УРСР. Покажіть позитивні та негативні наслідки «радянізації» західноукраїнських земель. Зробіть самостійні висновки.

4 Поясніть поняття: окупаційний режим, опозиція, соборність.

Варіант 19

Модуль 1

1 Соціально-економічне та політичне становище західноукраїнських земель у складі Австрії в 1- пол. ХІХ ст.

На початку відповіді треба з'ясувати коли і яким чином західноукраїнські землі потрапили до складу Австрії. Потім треба уважно проаналізувати соціально-економічне становище західноукраїнських земель в 1-пол. ХІХ ст. Наведіть фактичний матеріал, зробіть його аналіз. Зверніть увагу на становище селян і сільського господарства, занепад феодально-кріпосницької системи господарювання, посилення антифеодальної боротьби українських селян. Покажіть практичну відсутність промисловості і неповноцінність соціальної структури населення, тобто відсутність буржуазії і пролетаріату. Дайте відповідь на питання: яку політику проводив уряд Австрії щодо західноукраїнських земель? Щодо політичного становища покажіть відсутність політичної автономії та посилення соціального та національного гніту українського населення. Покажіть, що складні соціальні, економічні, національні умови розвитку західноукраїнських земель ставили під загрозу існування самого українського народу. Наприкінці відповіді зробіть самостійні висновки.

2 Поясніть поняття: козацькі клейноди, “Вічний мир”, полюддя.

Модуль 2

3 Визволення України від фашистських окупантів в період Великої Вітчизняної війни (1941-1945 рр.).

На початку відповіді у невеличкому вступі треба сказати про початок корінного перелому в ході Великої Вітчизняної війни, що дало змогу радянським військам перейти до стратегічного наступу. Зверніть увагу, що перемога у Курській битві відкрила шлях до території Лівобережної України. Далі послідовно треба проаналізувати процес визволення України від фашистської окупації, що проходив у три етапи. Наведіть фактичний матеріал, зробіть його аналіз. Зверніть увагу на визволення Донбасу, м. Краматорська, форсування Дніпра, визволення м. Києва, Правобережної України, Криму, Закарпаття. Наприкінці відповіді зробіть самостійний висновок.

4 Поясніть поняття: соціалізація землі, українізація, ультиматум.

Варіант 20

Модуль 1

1 Норманська та антинорманська теорії походження державності Київської Русі.

Спочатку треба розглянути норманську теорію походження державності Київської Русі. З'ясуйте, які ідеї висунув Нестор у літопису «Повість минулих літ». Дайте відповідь на питання: хто і коли заснував норманську теорію, сформулюйте зміст цієї теорії, з'ясуйте історичне походження норманів. Далі треба сказати хто і коли заснував антинорманську теорію, розглянути зміст цієї теорії, її джерельну базу. Потім треба показати наукову дискусію щодо цієї проблеми, що тривала протягом XIX та XX століть. Наведіть фактичний матеріал, зробіть його аналіз. Наприкінці відповіді покажіть до якого компромісного висновку прийшли вчені щодо цієї проблеми і зробіть самостійні висновки.

2 Поясніть поняття: коронний гетьман, “Руїна”, земельна рента.

Модуль 2

3 Соціально-економічний розвиток України у складі Росії на початку XX ст. (1900-1905 рр.).

По-перше, у невеличкому вступі треба показати, що Україна на початку XX ст. була одним із найрозвиненіших регіонів Російської імперії. Ще наприкінці XIX ст. Україна перетворилася на основний вугільно-металургійний район Росії. Далі треба дати відповіді на питання: які великі промислові центри склалися в Україні, які галузі промисловості розвивалися швидкими темпами, якою була концентрація промислового виробництва? З'ясуйте також питання про утворення великих монополістичних об'єднань, банківських монополій та фінансового капіталу, роль іноземного капіталу в розвитку промисловості України. Наведіть фактичний матеріал, зробіть його аналіз. Далі треба уважно проаналізувати соціальний склад населення України. Потім з'ясуйте які глибокі суперечності в соці-

льно-економічному житті України виникли в зв'язку з новою світовою економічною кризою. Наприкінці відповіді зробіть самостійні висновки.

4 Поясніть поняття: республіка, фашизм, «холодна війна».

Варіант 21

Модуль 1

1 Предмет, методи та джерела вивчення історії України.

З'ясуйте такі питання: що є предметом вивчення курсу, що вивчає історія України? Які її завдання, методологічні принципи, методи, наукова періодизація та джерельна база? Зверніть увагу, що існує п'ять основних типів історичних джерел. Наведіть приклади, зробіть пояснення і самостійні висновки.

2 Поясніть поняття: монархія, варяги, народники.

Модуль 2

3 Напад Німеччини на СРСР та окупація України в роки Великої Вітчизняної війни (1941-1945 рр.).

По-перше, треба показати початок агресії Німеччини проти СРСР та причини поразок Червоної Армії у 1941 р. З'ясуйте також плани Німеччини щодо СРСР і, зокрема, щодо України. Далі треба показати тяжкі оборонні бої в Україні, відступ Червоної Армії, оборону Києва, Одеси та інших міст і регіонів України. Наведіть фактичний матеріал, зробіть його аналіз. Покажіть знищення радянською владою шахт, мостів, промислових об'єктів тощо, а також евакуацію заводів та кваліфікованих робітників за Урал, до Середньої Азії та Казахстану. Потім треба показати встановлення окупаційного режиму в Україні та його основні завдання. Покажіть територіальне розчленування українських земель. Треба також торкнутися і проблемних питань. Якою була реакція ОУН на початок німецької окупації? Які стосунки були між ОУН та фашистською Німеччиною? Наприкінці відповіді зробіть самостійні висновки.

4 Поясніть поняття: вибори, холокост, цензура.

Варіант 22

Модуль 1

1 Політичний устрій та соціальна організація Київської Русі.

По-перше, з'ясуйте механізми влади, які існували в Київській Русі та проаналізуйте три тенденції які водночас існували в її політичному устрої. Зверніть увагу на функції ради бояр та віче. Покажіть еволюцію політичного устрою і дайте відповідь на питання чи був великий київський князь монархом. З'ясуйте недоліки цього політичного устрою і дайте певну оцінку. Потім треба уважно проаналізувати соціальну організацію Київської

Русі. Дайте характеристику кожній соціальній групі населення Київської Русі. Наведіть фактичний матеріал, зробіть його аналіз.

2 Поясніть поняття: народне віче, народовці, козаки.

Модуль 2

3 Політика українізації 20-х – 30-х років ХХ ст.: причини, суть, наслідки.

По-перше, з'ясуйте основні внутрішні та зовнішні причини політики коренізації партії більшовиків та її цілі. Потім треба викласти основні напрями політики коренізації. Далі необхідно проаналізувати два аспекти політики коренізації в Україні: 1) українізація і 2) створення необхідних політичних та економічних умов для розвитку національних меншин. З'ясуйте причини українізації та її суть. Наведіть фактичний матеріал, зробіть його аналіз. Потім треба уважно викласти наслідки українізації та причини її згорання. Наприкінці відповіді зробіть певний самостійний висновок.

4 Поясніть поняття: геноцид, індустріалізація, чорносотенці.

Варіант 23

Модуль 1

1 Революційні події на західноукраїнських землях у 1848-1849 рр. та їх наслідки.

По-перше, у невеличкому вступі треба сказати, що західноукраїнські землі в 1-пол. ХІХ ст. входили до складу Австрійської монархії Габсбургів, де у 1848 р. і розпочалася буржуазно-демократична революція. Далі треба показати початок революції і проаналізувати революційні події на західноукраїнських землях. Зверніть увагу на підтримку революції з боку населення Західної України, посилення масового селянського руху, скасування панщини. Потім треба показати розмах національно-визвольного руху, зростання національної самосвідомості західноукраїнського населення, їх прагнення до об'єднання з усім українським народом. Наприкінці відповіді з'ясуйте історичні наслідки та значення революції і зробіть певні висновки.

2 Поясніть поняття: боярська дума, громадівці, чумацтво.

Модуль 2

3 Індустріалізація народного господарства та особливості її проведення в Україні (20-ті – 30-ті роки ХХ ст.).

По-перше, у невеличкому вступі треба показати, що СРСР, в т.ч. й Україна, наприкінці 1920-х років залишалися аграрно-індустріальними. Далі треба уважно проаналізувати наступні питання: причини, цілі, завдання та методи індустріалізації; джерела фінансування індустріалізації; особливості здійснення індустріалізації в Україні; суперечливість модернізації 1930-х років, наслідки індустріалізації в Україні. Зверніть увагу на виконання перших п'ятирічних планів. Наведіть фактичний матеріал, зро-

бити його аналіз. Покажіть протирічність індустріалізації і водночас її історичне значення. Наприкінці відповіді зробіть самостійні висновки.

- 4 Поясніть поняття: диктатура пролетаріату, нацизм, колективізація.

Варіант 24

Модуль 1

- 1 Соціально-економічний розвиток Київської Русі.

По-перше проаналізуйте розвиток сільського господарства в Київській Русі (землеробство, тваринництво, промисли тощо). Зверніть увагу на особливості феодальних відносин, категорії селян, види земельної ренти. Далі уважно розгляньте процес розвитку міст та ремісницького виробництва. Наведіть фактичний матеріал, зробіть його аналіз. Потім треба з'ясувати особливості внутрішньої та зовнішньої торгівлі в Київській Русі. Зверніть увагу на натуральний характер виробництва та відсутність єдиного внутрішнього ринку. Дайте загальну оцінку соціально-економічним відносинам в Київській Русі і зробіть певний висновок.

- 2 Поясніть поняття: абсолютизм, москвофіли, “Академічний легіон”.

Модуль 2

- 3 Утворення національних політичних партій в Наддніпрянській Україні та їх класифікація (кінець XIX – поч. XX ст.).

У невеличкому вступі з'ясуйте історичні передумови, що зумовили виникнення українських політичних партій в Наддніпрянській Україні. Далі треба показати процес утворення та діяльності РУП, її мету, завдання, соціальний склад, а також розкрити протиріччя, що виникли серед лідерів РУП. Потім треба сказати про розкол РУП і утворення врешті-решт «Спілки» та УСДРП. З'ясуйте діяльність «Спілки» та УСДРП та їх стосунки з більшовиками та меншовиками. Далі необхідно проаналізувати процес утворення та діяльності українських ліберально-демократичних партій, їх мету, завдання, соціальний склад, ставлення до них трудящих мас України. Наприкінці відповіді треба надати класифікацію українських політичних партій і зробити певні висновки.

- 4 Поясніть поняття: інтеграція, асиміляція, автокефальна церква.

Варіант 25

Модуль 1

- 1 Козацько-селянські повстання XVI – 1-пол. XVII ст. в Україні та їх наслідки.

По-перше, треба сказати, що наприкінці XVI – на початку XVII ст. українськими землями прокотилося дві хвилі активного протесту народних

мас проти існуючих порядків. Далі треба уважно проаналізувати спочатку козацько-селянські повстання XVI ст., а потім повстання 1-пол. XVII ст. З'ясуйте основні причини народного гніву, характер повстань, наведіть фактичний матеріал, зробіть його аналіз. Наприкінці відповіді треба показати причини поразки, історичне значення та наслідки народних повстань і зробити самостійний висновок.

2 Поясніть поняття: слов'янофіли, кіш Запорізької січі, волиняни.

Модуль 2

3 Перебудова в СРСР (1985-1991 рр.): її сутність та наслідки для України.

По-перше, з'ясуйте основні передумови та причини, що призвели до початку перебудови в СРСР. Далі треба показати мету, завдання та протирічність перебудови. Потім уважно проаналізуйте сутність перебудови, процес поширення гласності, та передумови до національно-державного відродження України, що створила перебудова. Зверніть увагу на зростання політичної активності суспільства, відродження українського патріотичного руху, створення Народного Руху України. Наприкінці відповіді треба з'ясувати наслідки перебудови для України та її історичне значення. Закінчити відповідь треба самостійним висновком.

4 Поясніть поняття: “автономісти”, “самостійники”, нація.

Варіант 26

Модуль 1

1 Основні напрями зовнішньої політики Київської Русі. Прийняття християнства.

Питання про основні напрями зовнішньої політики Київської Русі можна проаналізувати за наступним планом: 1) війни та військові походи київських князів; 2) боротьба з кочовиками та захист власної території; 3) зовнішня торгівля та налагодження стосунків з торгівельними партнерами; 4) династичні шлюби; 5) стосунки з Візантією та прийняття християнства. Зверніть увагу на особливості зовнішньої політики перших київських князів від Олега до Святослава, зовнішню політику Київської Русі періоду розквіту. Наприкінці відповіді з'ясуйте історичне значення та наслідки прийняття християнства та зробіть певні загальні висновки.

2 Поясніть поняття: гайдамаки, поляни, земства.

Модуль 2

3 Революційний рух в Україні у 1905-1907 рр.

У невеличкому вступі треба сказати про початок революції та події 9 січня 1905 р. у Петербурзі. Потім послідовно необхідно проаналізувати основні напрями революційного руху в Україні приблизно за наступним планом: 1) поширення робітничого страйкового руху; 2) селянський рух в роки революції; 3) виступи демократичної інтелігенції та студентів; 4) перші виступи в армії і на флоті. Особливу увагу зверніть на революційні події

1905 р.: Всеросійській жовтневий політичний страйк, утворення перших рад робітничих депутатів та профспілок, грудневі збройні повстання тощо. Наведіть фактичний матеріал, зробіть його аналіз. З'ясуйте далі революційні події 1906-1907 рр. Наприкінці відповіді треба показати причини поразки та історичне значення революції і зробити певні висновки.

4 Поясніть поняття: націоналізм, етнополітика, анексія.

Варіант 27

Модуль 1

1 Соціальний склад та види українського козацтва.

По-перше, на початку відповіді треба з'ясувати причини виникнення українського козацтва. Треба показати, що формування козацтва було об'єктивним процесом. Далі треба уважно проаналізувати соціальний та національний склад козацтва. Наведіть фактичний матеріал, зробіть його аналіз. Потім покажіть процес утворення Запорізької Січі та її військової організації. Зверніть увагу, що на Січі ніколи не було соціальної рівності, але й не було кріпацтва. Потім треба уважно проаналізувати становище городових та реєстрових козаків. Наприкінці відповіді зробіть самостійні висновки.

2 Поясніть поняття: опришки, сіверяни, Брестська унія 1569 р.

Модуль 2

3 Основні етапи виходу України зі складу СРСР.

Для відповіді на це завдання необхідно послідовно розкрити такі питання: визрівання політичного курсу перебудови; розвиток політичного плюралізму; національно-демократичний рух; прийняття Декларації про державний суверенітет; проголошення незалежності України; референдум та вибори Президента України 1 грудня 1991 р. Наведіть фактичний матеріал, зробіть його аналіз. Дайте самостійну оцінку і покажіть історичне значення цих подій.

4 Поясніть поняття: національне питання, національна самосвідомість, більшовизм.

Варіант 28

Модуль 1

1 Соціально-економічні та політичні причини феодальної роздрібненості Київської Русі.

По-перше, у невеличкому вступі необхідно з'ясувати чи був процес феодальної роздрібненості випадковим, чи об'єктивним і закономірним. Далі послідовно треба проаналізувати усі соціально-економічні та політичні передумови та причини феодальної роздрібненості Київської Русі. Наведіть фактичний матеріал, зробіть його аналіз. Наприкінці відповіді

з'ясуйте наслідки феодальної роздрібненості і зробить певні загальні висновки.

2 Поясніть поняття: древляни, козацтво, вотчина.

Модуль 2

3 Основні завдання та форми національно-визвольного руху в Україні в роки революції 1905-1907 рр.

У невеличкому вступі треба сказати, що в роки першої буржуазно-демократичної революції в Росії 1905-1907 років в Україні активізується національно-визвольний рух, особливо після прийняття царським урядом Маніфесту 17 жовтня 1905 р. Далі треба показати основні складові національного руху в Україні: збільшення української національної преси та видавництв; діяльність українських «Просвіт» і «Громад», діяльність українських національних політичних партій та їх вимоги з національного питання; діяльність українських громад в російських державних Думах. Наведіть фактичний матеріал, зробить його аналіз. Покажіть політизацію українського національного руху в роки революції. Наприкінці відповіді зробить самостійні висновки.

4 Поясніть поняття: центризм, націоналіст, геополітика.

Варіант 29

Модуль 1

1 Соціально-економічний розвиток України у складі Росії в 1-пол. XIX ст.

На початку відповіді треба надати загальну характеристику становища українських земель у складі Росії в 1-пол. XIX ст. Далі необхідно показати розклад та кризу феодально-кріпосницької системи, розвиток товарно-грошових відносин, розширення внутрішньої та зовнішньої торгівлі тощо. Потім треба уважно проаналізувати становище та розвиток сільського господарства, розвиток капіталістичного укладу в промисловості та початок промислового перевороту. Наведіть фактичний матеріал, зробить його аналіз. З'ясуйте соціальні зміни, формування нових класів – пролетаріату й буржуазії. Зробить самостійні висновки.

2 Поясніть поняття: гетьман, уніатство, автохтони.

Модуль 2

3 Окупаційний режим та Рух Опору в Україні в роки Великої Вітчизняної війни (1941-1944 рр.).

По-перше, треба показати початок Великої Вітчизняної війни та окупацію України фашистськими загарбниками. Далі треба уважно проаналізувати характерні риси окупаційного режиму та політику геноциду, що проводила Німеччина в Україні. Зверніть увагу на стратегічні плани Німеччини щодо України та українського населення, територіальний розподіл України, на характерні риси «нового порядку», терор, примусові мобілізації тощо. Потім необхідно ретельно проаналізувати особливості підпільно-

го та партизанського руху в Україні. Наведіть фактичний матеріал, зробіть його аналіз. Зверніть увагу на проблемні питання, пов'язані з утворенням та діяльністю ОУН та УПА. Дайте об'єктивну оцінку, покажіть історичне значення та наслідки Руху Опору в Україні і зробіть самостійні висновки.

4 Поясніть поняття: незалежність, дискримінація, декрет.

Варіант 30

Модуль 1

1 Загарбання Литвою та Польщею українських земель у XIV ст.

По-перше, у невеличкому вступі з'ясуйте історичні передумови та обставини, що передували початку литовської та польської експансії в українські землі. Далі треба уважно проаналізувати особливості спочатку литовської, а потім польської експансії в українські землі. Наведіть фактичний матеріал, зробіть порівняльний аналіз. Потім необхідно з'ясувати передумови та причини укладення між Литвою та Польщею Кревської унії 1385 р. Покажіть зміст унії та її наслідки. Зверніть увагу, що Кревська унія не була виконана і стає формальною. Наприкінці відповіді зробіть самостійні висновки.

2 Поясніть поняття: “ди́ке поле”, віче, братства.

Модуль 2

3 Основні напрями аграрної реформи П.Столипіна та її проведення в Україні.

По-перше, необхідно чітко з'ясувати передумови та причини цієї реформи. Зверніть увагу, що реформа практично розпочалася в умовах першої російської революції 1905-1907 рр. Далі треба чітко визначити мету та основні заходи реформи П. Столипіна. Зверніть увагу на три групи заходів: 1) зруйнування общини й закріплення за селянами землі у приватну власність; 2) насадження на селі хутірського і відрубного господарства; 3) переселення селян. Наведіть фактичний матеріал, зробіть його аналіз. Потім треба ретельно проаналізувати особливості проведення цієї реформи в Україні. Наприкінці відповіді покажіть наслідки реформи, її протирічний характер і зробіть певні самостійні висновки.

4 Поясніть поняття: ідеологія, імперіалізм, дисидентство.

Варіант 31

Модуль 1

1 Причини, основні завдання та форми національного руху в Україні в 2-пол. XIX ст.

По-перше, у невеличкому вступі треба ще раз з'ясувати територіальний розподіл українських земель між Російською та Австро-Угорською імперіями. Потім дайте відповіді на питання: яку політику проводив російсь-

кий царизм та австро-угорська правляча бюрократія в українських землях, і які причини обумовили активізацію українського національного руху? Далі необхідно розкрити такі питання: 1) Становище населення українських земель у складі Росії та Австро-Угорщини. Національний гніт. 2) Причини виникнення і характер національного руху. 3) Основні завдання та форми національного руху в 2-пол. XIX ст. Зверніть увагу на рушійні сили національного руху. Наведіть фактичний матеріал, зробіть його аналіз. Наприкінці відповіді зробіть самостійні висновки.

2 Поясніть поняття: скіфи, громади, анти.

Модуль 2

3 Формування політичної системи сучасної незалежної України.

У невеличкому вступі треба сказати, що проголошення незалежності України досить гостро поставило питання про розбудову держави та її політичної системи. З'ясуйте, які були найперші кроки на шляху державотворення. Далі треба уважно проаналізувати процес формування політичної системи приблизно за наступним планом: 1) становлення владних структур; 2) формування політичних партій та суспільно-політичних організацій; 3) формування органів місцевого самоуправління; 4) виникнення профспілок; 5) прийняття Конституції України 1996 р. Наведіть фактичний матеріал, зробіть його аналіз. Зверніть увагу, що цей процес протікав суперечливо і неоднозначно. Наприкінці відповіді зробіть самостійні висновки.

4 Поясніть поняття: шовінізм, універсал, імпічмент.

Варіант 32

Модуль 1

1 Особливості становлення капіталізму в Україні у складі Росії в 2-пол. XIX ст.

По-перше, покажіть історичні передумови і з'ясуйте причини промислового перевороту і швидкого зростання капіталістичної промисловості в Україні в 2-пол. XIX ст. Далі проаналізуйте розвиток основних галузей промисловості, будівництво залізниць і транспортної інфраструктури взагалі, збільшення іноземних інвестицій. Наведіть фактичний матеріал, зробіть його аналіз, покажіть особливості. Потім з'ясуйте особливості розвитку капіталізму в сільському господарстві України. Далі треба показати процес розширення внутрішнього ринку, розвиток внутрішньої та зовнішньої торгівлі, місце, яке посіла Україна в економічній системі Російської держави. Треба також уважно проаналізувати соціальні зміни, які відбувалися внаслідок розвитку капіталізму в Україні. Наприкінці підкресліть негативні тенденції і зробіть самостійні висновки.

2 Поясніть поняття: половці, гетьманські статті, венеди.

Модуль 2

3 Конституція 1996 р. про основні напрями державного будівництва в Україні.

По-перше, у невеличкому вступі з'ясуйте чому протягом п'яти років після проголошення незалежності в Україні не вдавалося прийняти нову Конституцію. Дайте відповіді на питання: у чому полягали основні проблеми та протиріччя, між якими політичними силами розгорнулася гостра боротьба? Далі треба показати основні етапи конституційного процесу і врешті-решт прийняття нової Конституції 1996 р. Дайте порівняльну характеристику нової Конституції з радянською Конституцією України. З'ясуйте юридичний статус вищих органів державної влади та управління. Покажіть на яких принципах, засадах відповідно з Конституцією відбувається державне будівництво в сучасній Україні. Які існують проблеми та протиріччя? Наприкінці відповіді зробіть самостійні висновки.

4 Поясніть поняття: етнос, дисидент, інтегральний націоналізм.

Варіант 33

Модуль 1

1 Соціально-політичні наслідки визвольної війни українського народу 1648-1654 рр. Формування української держави.

Треба показати, що основним політичним наслідком визвольної війни стало зародження української держави, але тривалий час ця проблема була дискусійною. Зверніть увагу також, що серед соціальних наслідків війни можна назвати розкол в середовищі старшини, а також розкол між народом та елітою. Далі треба показати, що українська держава мала напіввійськовий характер. Проаналізуйте державні інституції, адміністративно-територіальний поділ та військовий устрій цієї держави. Наведіть фактичний матеріал, зробіть його аналіз. Наприкінці відповіді зробіть самостійні висновки.

2 Поясніть поняття: рядовичі, генеральний обозний, декабристи.

Модуль 2

3 Підсумки та наслідки II світової війни для України.

Це питання можна розкрити приблизно за наступним планом: 1) Повоєнні адміністративно-територіальні зміни; 2) Розширення зовнішньополітичних функцій УРСР; 3) Демографічні та матеріальні втрати. Особливості процесу відбудови народного господарства України. Покажіть, які наслідки для України мав процес врегулювання територіальних питань. Зверніть увагу які величезні демографічні та матеріальні втрати понесла Україна внаслідок II світової війни. Наведіть фактичний матеріал, зробіть його аналіз. Наприкінці відповіді зробіть самостійні висновки.

4 Поясніть поняття: приватизація, колабораціонізм, Антанта.

Варіант 34

Модуль 1

1 Соціально-політичний розвиток Правобережної України у складі Речі Посполитої у XVIII ст.

По-перше, з'ясуйте становище та адміністративно-територіальний поділ Правобережної України у складі Речі Посполитої на початку XVIII ст. Зверніть увагу, що українські землі у складі Польщі не мали ніякої політичної автономії. Далі треба послідовно проаналізувати такі питання як відновлення польсько-шляхетського панування, посилення соціально-економічного та національно-релігійного гніту, активізація національно-визвольного руху – гайдамаччини. Наведіть фактичний матеріал, зробіть його аналіз. Потім треба з'ясувати соціально-політичне становище Правобережної України у складі Речі Посполитої в 2-й пол. XVIII ст. Наприкінці відповіді зробіть самостійні висновки.

2 Поясніть поняття: холопи, слов'янофіли, “Руська трійця”.

Модуль 2

3 Формування та діяльність політичних партій та блоків в сучасній незалежній Україні.

Це питання можна розкрити приблизно за наступним планом: 1) Основні етапи формування багатопартійності в Україні; 2) Характерні риси розвитку багатопартійності на сучасному етапі; 3) Формування політичних партій та блоків лівого, центристського та правого напрямку. Дайте загальну характеристику кожному з етапів. З'ясуйте особливості та характерні риси розвитку багатопартійності в Україні. Покажіть недоліки та фактичну кризу багатопартійності на сучасному етапі. Наведіть фактичний матеріал, зробіть його аналіз. Наприкінці відповіді зробіть самостійні висновки.

4 Поясніть поняття: синдикати, колонізація, остарбайтери.

Варіант 35

Модуль 1

1 Політичне становище в Україні у складі Росії в 2-пол. XIX ст.

На початку відповіді треба ще раз підкреслити, що Лівобережжя, Правобережжя й Південь України – в 2-пол. XIX ст. перебували у складі Російської імперії і не мали ніякої політичної автономії. Далі треба уважно проаналізувати політику російського царизму, поміщиків і буржуазії щодо України та усіх верств її населення. Зверніть увагу на хижацьке використання природних багатств України, жорстоку експлуатацію трудящих, посилення національного гноблення, переслідування української культури, мови, освіти, літератури, преси. Потім треба з'ясувати причини, рушійні сили та основні завдання українського національно-визвольного руху. Наведіть фактичний матеріал, зробіть його аналіз. Зверніть увагу на політи-

зацію українського національного руху. Наприкінці відповіді треба зробити самостійні висновки.

2 Поясніть поняття: удільні селяни, бунчужний, ясир.

Модуль 2

3 Особливості соціально-економічного розвитку незалежної України в умовах формування ринкових відносин.

По-перше, у невеличкому вступі з'ясуйте причини загострення економічної кризи в Україні на початку 1990-х років. Далі треба уважно проаналізувати особливості та проблеми соціально-економічного розвитку України приблизно за наступним планом: 1) загострення економічної кризи в умовах переходу економіки на ринкові стосунки; 2) реформування відносин власності; 3) проблеми проведення аграрної (земельної) реформи; 4) соціальна політика в умовах перехідного періоду. Наведіть фактичний матеріал, зробіть його аналіз. Наприкінці відповіді зробіть самостійні висновки.

4 Поясніть поняття: тоталітаризм, демократія, імперія.

6 ПИТАННЯ
для підготовки до іспиту з історії України
для студентів заочного відділення ДДМА

- 1 Предмет, завдання, історичні джерела вивчення історії України.
- 2 Кіммерійці, скіфи, сармати на території Північного Причорномор'я.
- 3 Античні міста-держави Північного Причорномор'я.
- 4 Проблеми походження слов'ян. Розселення стародавніх східних слов'ян.
- 5 Політичний устрій та соціальна організація Київської Русі.
- 6 Соціально-економічний розвиток Київської Русі.
- 7 Головні напрями зовнішньої політики Київської Русі. Прийняття християнства.
- 8 Соціально-економічні та політичні передумови феодальної роздробленості Київської Русі.
- 9 Загарбання Польщею та Литвою українських земель у XIV ст.
- 10 Польсько-литовські унії та їх наслідки для України.
- 11 Соціально-політичне становище українських земель у складі Речі Посполитої.
- 12 Зародження українського козацтва, його суспільно-політична та військова організація.
- 13 Передумови та причини визвольної війни 1648-1654 років.
- 14 Основні цілі та характер війни українського народу 1648-1654 років.
- 15 Переяславська Рада, „Березневі статті” 1654 року та їх історичні наслідки.
- 16 Соціально-політичні наслідки визвольної війни українського народу 1648-1654 років. Формування української держави.
- 17 Руїна: причини, суть, наслідки.
- 18 Північна війна в Україні. Політика гетьмана І.Мазепи.
- 19 Обмеження автономії Гетьманщини у складі Росії в першій пол. XVIII ст.
- 20 Ліквідація автономії України у складі Росії в другій пол. XVIII ст.
- 21 Три поділи Польщі. Завершення розподілу українських земель між Росією та Австрією.
- 22 Суспільно-політичний рух в Україні у складі Росії в першій пол. XIX ст.
- 23 Соціально-економічне та політичне становище західноукраїнських земель у першій пол. XIX ст.
- 24 Революційні події на західноукраїнських землях у 1848-1849 рр. та їх значення.
- 25 Реформа 1861 року та особливості її проведення в Україні.

- 26 Соціально-економічний розвиток України після скасування кріпосного права (1861-1900 рр.).
- 27 Суспільно-політичний рух та утворення політичних партій на західноукраїнських землях наприкінці XIX ст.
- 28 Розвиток соціал-демократичного руху в Україні у складі Росії (кінець XIX – поч. XX ст.).
- 29 Утворення українських політичних партій в Наддніпрянській Україні (кінець XIX – поч. XX ст.) та їх класифікація.
- 30 Причини, характер та особливості революції 1905 – 1907 рр.
- 31 Революційний рух в Україні у 1905 – 1907 рр.
- 32 Український національно-визвольний рух у 1905 – 1907 рр.
- 33 Причини і характер Першої світової війни. Україна в планах Німеччини та Австро-Угорщини.
- 34 Політичні течії та партії в умовах Першої світової війни.
- 35 Західноукраїнські землі в роки Першої світової війни.
- 36 Причини, основні завдання та особливості Лютневої (1917 р.) революції в Росії. Розстановка політичних сил в Україні.
- 37 Утворення Української Центральної Ради: партійний склад та розробка програми діяльності.
- 38 Діяльність Української Центральної Ради та її Універсали. Проголошення УНР.
- 39 Боротьба за політичну владу в Україні у жовтні-грудні 1917 р. Проголошення УРСР.
- 40 Причини громадянської війни в Україні, головні політичні сили та їх військові можливості.
- 41 Основні напрями політики П. Скоропадського у 1918 р.
- 42 Основні напрями внутрішньої та зовнішньої політики Директорії у 1919 – 1920 рр.
- 43 Проголошення ЗУНР та її злука з УНР.
- 44 Підсумки та наслідки громадянської війни в Україні.
- 45 Перехід до непу та її здійснення в Україні.
- 46 Утворення СРСР. Національно-державне будівництво в Україні у 20-х рр. XX століття.
- 47 Політика коренізації (українізації): причини, суть, наслідки.
- 48 Договори між СРСР та фашистською Німеччиною 1939 р. та возз'єднання західноукраїнських земель з УРСР.
- 49 Напад Німеччини на СРСР та окупація України в роки Великої Вітчизняної війни.
- 50 Окупаційний режим та Рух Опору в Україні в роки Великої Вітчизняної війни.
- 51 Визволення України від фашистських окупантів в період Великої Вітчизняної війни.
- 52 Наслідки для України II світової війни (1939-1945 рр.).
- 53 Передумови національно-державного відродження України в умовах перебудови (1985-1991 рр.). Проголошення незалежності.

- 54 Утворення політичних партій та блоків в незалежній Україні.
- 55 Формування політичної системи незалежної України.
- 56 Конституція 1996 року про основні напрями державного будівництва в Україні.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

- 1 **Алексєєв, С. В.** Історія України : короткий курс лекцій / С. В. Алексєєв, Є. П. Ляшенко, О. А. Довбня. – Краматорськ : ДДМА, 2007. – 228 с.
- 2 **Алексєєв, С. В.** Політичні партії в Україні (1900-1917) : навчальний посібник з курсу «Історія України» / С. В. Алексєєв, Є. П. Ляшенко – Краматорськ : ДДМА, 2003. – 76 с.
- 3 **Бойко, О. Д.** Історія України / О. Д. Бойко. – К. : «Академвидав», 2005. – 688 с.
- 4 **Борисенко, В.** Курс української історії / В. Борисенко. – К. : Либідь, 1998. – 616 с.
- 5 Видатні постаті в історії України IX-XIX ст. : короткі біографічні нариси. Історичні та художні портрети : Довід. видання / В. І. Гусєв та ін. – К. : Вища шк., 2002. – 359 с.
- 6 **Грушевський, М.** Ілюстрована історія України / М. Грушевський. – К. : Наук. думка, 1992. – 544 с.
- 7 **Грицак, Я.** Нарис історії України : Формування модерної української нації ХІХ-ХХ століття : навчальний посібник / Я. Грицак. – К. : Генеза, 2000. – 360 с.
- 8 Державні, політичні та громадські діячі України : політичні портрети. Кн. 1 : навчальний посібник / За ред. М. І. Панова. – К. : Ін Юре, 2002. – 474 с.
- 9 **Дещинський, Л. Є.** Міжнародні відносини України : історія і сучасність : Ч. І. / Л. Є. Дещинський. – Львів: Бескид Біт, 2002. – 224 с.
- 10 **Дорошенко, Д.** Нарис історії України / Д. Дорошенко. – Т. 1. – К. : Глобус, 1991. – 367 с.
- 11 **Дорошенко, Д.** Нарис історії України / Д. Дорошенко. – Т. 2. – К. : Глобус, 1991. – 349 с.
- 12 Історія України / Під ред. В. А. Смолія. – К. : Альтернатива, 1997. – 416 с.
- 13 Історія України : нове бачення / Під ред. В.Смолія : В 2 т. – К.: Україна, 1995. – 350 с.
- 14 Історія України / Під ред. Ю. Зайцева. – Львів : Світ, 1996. – 488 с.
- 15 Історія України в особах : IX-XVIII ст. / Замлинський В. та ін. – К. : Україна, 1993. – 357 с.
- 16 Історія України в особах : ХІХ – ХХ ст. / Войцехівська І. та ін. – К. : Україна, 1995. – 480 с.
- 17 Історія України : посібник / За ред. Г. Д. Темка, Л. С. Тупчієнка. – К. : Видавничий центр «Академія», 2002. – 480 с.
- 18 Історія України : навчально-методичний посібник для семінарських занять / За ред. В. М. Литвина. – К. : Знання, 2006. – 607 с.

- 19 Історія України. Курс лекцій / Под ред. Н. Н. Олейника. – Харків : Консум, 2002. – 368 с.
- 20 **Кормич, Л. І.** Історія України від найдавніших часів і до ХХІ століття : навч. посібник / Л. І. Кормич, В. В. Багацький. – Харків : Одисей, 2001. – 480 с.
- 21 Короткий термінологічний і понятійний довідник з курсу «Історія України» / Укл. : О. А. Довбня, Є. П. Ляшенко. – Краматорськ : ДДМА, 2007. – 64 с.
- 22 Курс лекцій з історії України. – Донецьк ; Київ : ЕАІ-Пресс, 1998. – 415 с.
- 23 **Лановик, Б.** Історія України : навч. посібник. / Б. Лановик [та ін.] – К. : Знання, 1999. – 574 с.
- 24 **Лановик, Б. Д.** Історія України : навч. посібник. / Б. Д. Лановик. – К. : Знання-Пресс, 2001. – 698 с.
- 25 **Литвин, В. М.** Історія України : навч. посібник. / В. М. Литвин. – К. : Знання-Прес, 2002. – 669 с.
- 26 Малий словник історії України / В. Смолій та ін. – К. : Либідь, 1997. – 464 с.
- 27 Минуле України : відновлені сторінки / Ред. кол. І. Хворостяний та ін. – К. : Наук. думка, 1991. – 280 с.
- 28 **Мирончук, В. Д.** Історія України : навч. посібник. / В. Д. Мирончук – К. : МАУП, 2002. – 327 с.
- 29 **Мицик, Ю. А.** Історія України : навчальний посібник / Ю. А. Мицик, О. Г. Бажан, В. С. Власов. – К. : Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2005. – 576 с.
- 30 Новітня історія України (1900-2000) : підручник / А. Г. Слюсаренко, В. І. Гусєв, В. М. Литвин та ін. – К. : Вища шк., 2002. – 719 с.
- 31 **Остафійчук, В. Ф.** Історія України : сучасне бачення : навч. посіб. / В. Ф. Остафійчук. – К. : Знання-Прес, 2006. – 422 с.
- 32 Політологічний енциклопедичний словник : Навч. посібник для студентів. – К. : Генеза, 1997. – 486 с.
- 33 **Рибалка, І. К.** Історія України / І. К. Рибалка. – Ч. 1. – Харків : Основа, 1994. – 448 с.
- 34 **Рибалка, І. К.** Історія України / І. К. Рибалка. – Ч. 2. – Харків : Основа, 1997. – 480 с.
- 35 **Світлична, В. В.** Історія України : Навч. посібник / В. В. Світлична. – К. : Каравела; Львів : Новий Світ, 2003. – 308 с.
- 36 **Субтельный, О.** Украина. История / О. Субтельный. – К. : Либідь, 1994. – 736 с.
- 37 **Яворницький, Д.** Історія запорізьких козаків : у 3 т. / Д. Яворницький. – К. : Наук. думка, 1991. – 558 с.

